

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1936 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 26 kap. 15 §, 27 kap. 11 och 15 §§ samt 30 kap. 45 § rättegångsbalken m. m.

Genom en den 6 mars 1936 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 146, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) L a g

om ändrad lydelse av 26 kap. 15 §, 27 kap. 11 och 15 §§ samt 30 kap. 45 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 26 kap. 15 §, 27 kap. 11 och 15 §§ samt 30 kap. 45 § rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

26 KAP.**15 §.**

Finner i vädjat mål hovrätten nödigt att, till vinnande av utredning i målet, muntligt förhör med parterna hålles, äge hovrätten anställa sådant förhör eller, då särskilda skäl därtill föranleda, uppdraga åt underrätt att hålla förhöret. Ej må den omständigheten att svaranden i hovrätten uteblivit utgöra hinder för hovrätten att förordna om hans inkallande till förhör, där sådant prövas för målets utredande erforderligt.

Avses med förhöret företrädesvis att vinna upplysning rörande viss omständighet eller finner hovrätten nödigt att i målet höra vittne eller sakkunnig, angive hovrätten detta i beslut om förhöret. Hovrätten förelägge part, som skall vid förhöret tillstädeskomma, antingen vite i penningar eller att målet avgöres utan hinder av hans utevaro. Skall förhöret hållas vid underrätt, meddele hovrätten de ytterligare föreskrifter som prövas nödiga.

27 KAP.**11 §.**

Vad parterna enligt 6 och 10 §§ hava att iakttaga, så ock äventyret om det försummas, skall tecknas å besvärsskriften. Därvid skall jämväl, då fråga är om sådan ändring i underrätts utslag som i 15 § tredje stycket avses, tilltalad erinras om vad han enligt nämnda lagrum har att iakttaga för att bli personligen hörd inför hovrätten.

15 §.

Finner i besvärsmål hovrätten nödigt att, till vinnande av utredning i målet, muntligt förhör med parterna hålles, äge hovrätten anställa sådant förhör eller, då särskilda skäl därtill föranleda, uppdraga åt underrätt att hålla förhöret. Har klagande, som dömts till straffarbete i minst sex månader, fängelse i minst ett år eller avsättning, i besvärsskriften eller, om hovrätten förordnat om vederpartens hörande över besvären, inom den i 10 § för förklarings avgivande föreskrivna tid begärt att bliva personligen hörd inför hovrätten, skall ock muntligt förhör äga rum, där ej särskilda skäl däremot äro. Har klagandens vederpart underlåtit att avgiva förklaring, varde han ändå till förhöret kallad, där så kan ske.

Avses med förhöret företrädesvis att vinna upplysning rörande viss omständighet eller finner hovrätten nödigt att i målet höra vittne eller sakkunnig, angive hovrätten detta i beslut om förhöret. Skall förhöret hållas vid underrätt, meddele hovrätten de ytterligare föreskrifter som prövas nödiga.

Ej må, efter besvär av allmän åklagare eller målsägande, ändring göras i underrättens utslag i fråga om straff, utan att tilltalad, som före förklarings-tidens utgång framställt begäran att bliva personligen hörd inför hovrätten, beretts tillfälle att komma tillstådes vid muntligt förhör. Vad nu är sagt gälle dock ej, där hovrätten bestämmer straffet till allenast böter, eller den tilltalades närvaro vid muntligt förhör uppenbarligen är utan betydelse för målets avgörande, ej heller där vetskap saknas var den tilltalade uppehåller sig, eller det upplyses att han vistas å utrikes ort.

30 KAP.

Om förhör.

45 §.

Där i något mål Konungen finner nödigt att, till vinnande av utredning i målet, förhör med parterna hålles, skall vad i 26 och 27 kapitlen är stadgat i fråga om förhörs anställande i hovrätt äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1936; dock att vad i 27 kap. 15 § första stycket andra punkten och tredje stycket är stadgat icke skall äga tillämpning å mål däri hovrätt vid lagens ikraftträdande redan fattat slutligt beslut.

2) L a g

om offentlighet vid förhör inför hovrätt.

Härigenom förordnas, att vad i förordningen den 22 april 1881 (nr 17 s. 6) om offentlighet vid underdomstolarne samt i lagen den 29 mars 1899 (nr 18

s. 4), innefattande tillägg till nämnda förordning, finnes stadgat i avseende å rättegång vid allmän underrätt jämväl skall äga tillämpning, då förhör äger rum inför hovrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1936, då lagen den 14 juni 1901 (nr 38 s. 48) om offentlighet i visst fall vid förhör inför hovrätt skall upphöra att gälla.

3) L a g

om ändrad lydelse av 10 och 11 §§ lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

Härigenom förordnas, att 10 och 11 §§ lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

10 §.

Har part — — — åliggande underhållsskyldighet.

Där hovrätt — — — allmänna medel.

Har tilltalad som i hovrätt åtnjuter fri rättegång personligen inställt sig vid muntligt förhör inför hovrätten, äge han på därom framställd begäran erhålla gottgörelse av allmänna medel för inställelsen, där hovrätten finner sådan ersättning böra utgå. Sådan gottgörelse må avse traktamentsersättning med högst fem kronor för varje dag som för resan och vistandet vid domstolen erfordras, så ock resekostnad enligt lägsta reseklass i allmänna resereglementet. Ej må ersättning varom nu sagts utgå i annat fall än där den tilltalades hemvist är beläget på minst fem mils avstånd från hovrättens sammanträdesort. Saknar tilltalad varom här är fråga medel till bekostande av sin inställelse, må han i den ordning som i 3 § lagen den 4 juni 1886 angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål är för där avsett fall stadgad medelst förskott av allmänna medel å resekostnaden beredas tillfälle att inställa sig inför hovrätten.

Vad i — — — i hovrätt.

Mot hovrätts — — — ej föras.

11 §.

Bestämmelserna i 10 § skola, med undantag av tredje stycket, äga motsvarande tillämpning i fråga om mål, som fullföljes hos Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1936.

4) **L a g**

om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ lagen den 19 juni 1919 (nr 368) angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad.

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ lagen den 19 juni 1919 angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

1 §.

Åskar någon — — — samma talan.

Förordnande av biträde meddelas av Kungl. Maj:ts befallningshavande. Finnes vid målets handläggning att biträde ej förordnats, eller har förordnat biträde ej tillstädeskommit, meddelas dock sådant förordnande av rätten. Ej må den omständigheten, att biträde ej kan av rätten anskaffas, utgöra hinder mot målets handläggning. Innan biträde hörts må dock icke, mot den häktades bestridande, slutligt utslag meddelas.

Vill den — — — den förordnade.

2 §.

Är vid handläggning av mål, däri någon hålles häktad såsom misstänkt för brott, biträde för den häktade ej tillstädes, men finner rätten med hänsyn till bristande förmåga hos den häktade att själv tillvarataga sina intressen biträde erforderligt för målets utredning, äge rätten, ändå att det ej påkallas av den häktade, förordna biträde. Sålunda förordnat biträde må icke avvisas av den häktade, med mindre han själv anskaffar annat biträde, som av rätten godkännes.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1936.

5) **L a g**

om ändrad lydelse av 55 § lagen den 5 juni 1909 (nr 45) om konsularjurisdiktion.

Härigenom förordnas, att 55 § lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

55 §.

Underställt mål — — — i målet.

I fullföljt eller underställt mål äger hovrätten beträffande anställande av muntligt förhör samt vederbörandes hörande i övrigt de befogenheter, som enligt lag tillhöra hovrätt vid handläggning av dit fullföljda eller underställ-

da mål; dock att vad i 27 kap. 15 § första stycket andra punkten och tredje stycket rättegångsbalken finnes stadgat icke skall äga tillämpning i mål som i denna lag avses.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1936.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt 26 kap. 15 § första stycket rättegångsbalken äger hovrätt till vinnande av upplysning, som i vädijat mål prövas erforderlig, anställa muntligt förhör med parterna eller, där förhöret ej lämpligen kan äga rum i hovrätten, uppdraga åt underrätt att hålla förhöret. Svarandens uteblivande i hovrätt utgör ej hinder för hans inkallande till förhör, där sådant prövas för målets utredande erforderligt. Enligt 27 kap. 15 § första stycket rättegångsbalken äger i besvärsmål hovrätt, där det finnes nödigt, att till vinnande av upplysning rörande viss omständighet muntligt förhör med parterna hålles, anställa sådant förhör eller, under samma förutsättning som förut angivits i fråga om vädijat mål, uppdraga åt underrätt att hålla förhöret. Även om klagandens vederpart underlåtit att avgiva förklaring, skall han kallas till förhöret, där så kan ske. Beträffande övriga mål, varmed hovrätt tager befattning såsom andra domstol, eller underställningsmålen, gives i 27 kap. 17 § rättegångsbalken ett allmänt stadgande av innehåll, att där hovrätt finner part böra höras, äger hovrätten meddela de föreskrifter, som med avseende därå finnas erforderliga. I fråga om parters hörande i mål eller ärende, varmed hovrätten utan föregående stämning tager befattning såsom första domstol, äger enligt 27 kap. 18 § rättegångsbalken hovrätten förordna efter ty tjänligast finnes.

Beträffande muntligt förhör i hovrätt gäller i övrigt huvudsakligen följande. I hovrättens beslut om muntligt förhör i fullföljt mål skall jämlikt 26 kap. 15 § andra stycket och 27 kap. 15 § andra stycket rättegångsbalken angivas den omständighet, varom upplysning erfordras. Vid förhörs utsättande skall i samtliga mål, varom här är fråga, hovrätt förelägga part, som skall vid förhöret tillstädeskomma, antingen vite i penningar eller att målet avgöres utan hinder av hans utevaro. I brottmål, däri talan om ansvar föres, äger hovrätten därjämte, i stället för påföljd som nyss sagts förordna att part, som utebliver från förhöret må hämtas till rätten. Skall i fullföljt mål förhör hållas vid underrätt, har hovrätten att meddela de ytterligare föreskrifter som prövas nödiga. Enligt vedertagen praxis kunna vid muntligt förhör inför hovrätt vittnen eller andra personer, vilkas utsagor äga betydelse för målet, avhöras i samma ordning som gäller vid underrätt.

Enligt lag den 14 juni 1901 om offentlighet i visst fall vid förhör inför hovrätt skall vad i förordningen den 22 april 1881 om offentlighet vid underdomstolarna samt i lagen den 29 mars 1899, innefattande tillägg till nämnda för-

ordning, finnes stadgat i avseende å rättegång vid allmän underrätt jämväl äga tillämpning, när förhör äger rum inför hovrätten i brottmål varmed hovrätt såsom första domstol tager befattning.

Sedan chefen för justitiedepartementet, med stöd av Kungl. Maj:ts den 15 juni 1935 givna bemyndigande, tillkallat advokaten Eliel Löfgren och vattenrättsdomaren Erik Säll att, under samråd med processlagberedningen och hovrätternas presidenter, biträda inom justitiedepartementet vid utarbetandet av lagförslag angående utsträckt användning av muntliga förhör i hovrätt, har resultatet av denna utredning framlagts i en den 10 december 1935 dagtecknad *promemoria* i ämnet jämte lagförslag.

Över *promemorian* jämte lagförslagen ha efter remiss utlåtanden avgivits av rikets hovrätter och processlagberedningen ävensom av justitiekanslersämbetet i viss del. Därjämte har styrelsen för Sveriges advokatsamfund inkommit med yttrande.

Angående de allmänna grunderna för den ifrågasatta lagstiftningen anför föredragande *departementschefen* bland annat följande:

»Genom anordnande av muntligt förhör äger hovrätt möjlighet att komplettera det skriftliga materialet i ett på hovrättens prövning beroende mål. De nuvarande bestämmelserna i ämnet upptogos i rättegångsbalken genom lagen den 14 juni 1901 om ändring i vissa delar av samma balk och avsågo att bereda hovrätterna tillfälle att i större omfattning och på ett verksammare sätt än tidigare lagstiftning givit möjlighet till avhjälpa brister i målens utredning. Omständigheterna hava emellertid gjort att de muntliga förhören icke erhållit någon större användning i praktiken. Till hovrätternas obenägenhet att anställa muntliga förhör torde särskilt hava medverkat, att det på grund av de för många parter stora avstånden till hovrätternas förläggningsorter ofta varit förenat med betydande kostnader för parterna att iakttaga inställelse i hovrätterna. Med hänsyn till hovrätternas stora arbetsbördan har det också, särskilt under tider då arbetsbalanser förefunnits, framstått som mindre önskvärt att ytterligare öka arbetsbördan genom anställande av tidsödande muntliga förhör, där dessa icke varit oundgängliga. Avfattningen av lagens bestämmelser om muntliga förhör har även kunnat giva ett visst stöd åt uppfattningen att de endast avsetts skola förekomma i sådana undantagsfall, då hovrätten hade anledning att närmare utreda en särskild omständighet som lämpade sig för att angivas i beslutet om förhörets hållande.

Att det nuvarande hovrättsförfarandet lider av alla de olägenheter som äro en följd av avsaknaden av muntlighet, offentlighet och processledande verksamhet från domstolens sida har vid upprepade tillfällen framhållits. Genom anordnande av muntliga förhör av det slag varom här är fråga kunna dessa olägenheter icke i och för sig undanröjas. En helt tillfredsställande överrättsprocess torde icke stå att vinna annat än i samband med en allmän reform av rättegångsväsendet. Sedan genom inrättandet av en hovrätt

för Övre Norrland ett första steg tagits mot en uppdelning av de nuvarande hovrättsområdena, torde dock lämpligen, utan avbidan på rättegångsreformen, genom en ökad användning av de nuvarande muntliga förhören några av de svåraste olägenheterna av det i övrigt skriftliga hovrättsförfarandet böra undanröjas.

Det i den förut omnämnda sakkunnigpromemorian framlagda förslaget till åtgärder i syfte att inom den nuvarande rättegångsordningens ram åstadkomma utsträckt användning av muntliga förhör innebär i huvudsak följande. Bestämmelserna i 26 kap. 15 § och 27 kap. 15 § rättegångsbalken om muntliga förhör i fullföljda mål skola ändras sålunda, att därav klart framgår att hovrätt äger anställa förhör icke endast för erhållande av upplysning om viss omständighet utan även för vinnande av ytterligare utredning överhuvud taget i målet. I samband därmed skall befogenheten för hovrätt att uppdraga åt underrätt att hålla sådant förhör begränsas. I fullföljda brottmål skall tilltalad som dömts till visst strängare frihetsstraff eller avsättning som regel äga påkalla muntligt förhör i hovrätten, varjämte hovrätt i princip icke skall äga ändra underrätts utslag till tilltalads nackdel utan att den tilltalade beretts tillfälle att komma personligen tillstådes vid muntligt förhör inför hovrätten.

Mot en dylik begränsad reform hava hovrätterna och processlagberedningen i princip icke haft något att erinra. Beträffande de nya bestämmelsernas innehåll, sådant det kommit till uttryck i det remitterade sakkunnigförslaget, hava dock gjorts vissa erinringar. Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har helt avstyrkt förslaget om ändrad lagstiftning i ämnet. Till stöd för sitt avstyrkande har styrelsen åberopat bl. a. *dels* den otillfredsställande form av muntlighet som hovrättsförhören enligt styrelsens mening innebure, *dels ock* att den föreslagna lagstiftningen skulle kunna verka hindrande för det fortsatta arbetet på rättegångsreformen såvitt anginge överrättsproceduren. Emot styrelsens första invändning kan anföras att erfarenheten givit vid handen att i de fall då muntliga förhör hittills hållits för komplettering av utredningen i målet, förhöret visat sig kunna giva hovrätten säkrare hållpunkter för målets bedömande än enbart aktstudium och föredragning. Farhågan att en utvidgning av hovrättsförhören skulle stå hindrande i vägen för rättegångsreformen kan icke heller hava fog för sig. Det har icke från något håll ifrågasatts att den föreslagna utvidgningen av de muntliga förhörens användning skulle innebära en reform som tillgodosåge kraven på muntlighet och omedelbarhet i hovrättsprocessen efter en rättegångsreforms genomförande. Det föreliggande förslaget till ökad användning av muntliga förhör står helt på den nuvarande rättegångsordningens grund och överensstämmer med de önskemål som uttalades vid den nuvarande lagens tillkomst, men som i praxis alltför litet tillgodosetts. En väsentlig orsak härtill, nämligen de nuvarande hovrättsområdenas vidsträckthet, blir nu i någon mån undanröjd genom upprättandet av den norrländska hovrätten.»

Det genom propositionen framlagda förslaget, vilket av lagrådet lämnats utan anmärkning, överensstämmer i stort sett med sakkunnigförslaget. Rörande den huvudsakliga innebörden av lagstiftningen må här lämnas följande redogörelse.

De ifrågasatta ändringarna i rättegångsbalken beröra, såvitt angår hovrättsprocessen, allenast till hovrätt fullföljda mål och sålunda icke underställningsmål och mål, varmed hovrätt utan föregående stämning tager befattning såsom första domstol. Beträffande dessa senare slag av mål ha några ändrade förhørsbestämmelser för närvarande icke ansetts erforderliga.

Förslaget avser att *dels*, genom ändring i de förefintliga allmänna bestämmelserna om muntliga förhör, befrämja hållandet av sådana förhör och *dels*, genom nya särskilda föreskrifter för brottmål, tillförsäkra den tilltalade rätt att under vissa omständigheter få muntligen framlägga sin sak inför hovrätten.

I det förra hänseendet innehåller propositionen förslag att bestämmelserna i 26 kap. 15 § och 27 kap. 15 § rättegångsbalken skola givas sådan ändrad lydelse att därav med tydlighet framgår, att hovrätt är oförhindrad att anställa muntligt förhör för vinnande av utredning överhuvud taget i målet utan att hovrätten behöver återöppna någon särskild omständighet som tarvar utredning. Vidare föreslås att den i första styckena av förenämnda två paragrafer givna befogenheten för hovrätt att uppdraga åt underrätt att hålla förhör i till hovrätten fullföljda mål skall undergå någon inskränkning. Medan för närvarande förhöret får hållas vid underrätten, då det icke lämpligen kan förekomma i hovrätten, givas sålunda enligt förslaget åt hithörande lagrum det innehåll att hållande av muntligt förhör får uppdragas åt underrätt endast när särskilda skäl föranleda därtill. I detta sammanhang må nämnas att 30 kap. 45 § rättegångsbalken, som handlar om det fall att högsta domstolen finner nödigt hålla förhör med parterna, enligt propositionen skall undergå jämkning till vinnande av överensstämmelse med de sålunda föreslagna allmänna stadgandena beträffande hovrättsförhören.

De särskilda bestämmelserna om muntliga förhör i brottmål äro avsedda att upptagas i 27 kap. 15 § rättegångsbalken. Föreskrifterna äro att hänföra till två huvudfall, nämligen *dels* det fall att hovrätten ämnar ändra underrättens utslag till den tilltalades nackdel och *dels* det fall att tilltalad som själv är klagande av underrätten dömts till visst svårare straff. I båda händelserna är det enligt förslaget i princip obligatoriskt att hovrätten håller muntligt förhör i målet, såframt den tilltalade i viss ordning därom framställt begäran. Från regeln att sådant förhör är en nödvändig förutsättning för ändring i underrätts utslag till den tilltalades nackdel medgives undantag, där hovrätten bestämmer straffet till allenast böter, eller den tilltalades närvaro vid muntligt förhör uppenbarligen är utan betydelse för målets avgörande. Regeln gäller icke heller, där vetskap saknas var den tilltalade uppehåller sig, eller det upplyses att han vistas å utrikes ort. Beträffande det andra huvudfallet, eller att muntligt förhör påkallas av klagande som dömts till visst svårare straff, enligt förslaget bestämt till straffarbete i minst sex månader, fängelse i minst ett år eller avsättning, lämnas hovrätten något större prövningsrätt.

Hovrätten äger nämligen att i ett sådant fall avslå framställningen om muntligt förhör, då särskilda skäl däremot äro.

I propositionen framläggas vidare ett lagförslag, enligt vilket rättegången i hovrätt skall vara offentlig icke allenast såsom hittills vid förhör i brottmål varmed hovrätt tager befattning såsom första domstol utan jämväl vid andra muntliga förhör.

I syfte att underlätta för mindre bemedlade parter att efterkomma hovrätts kallelse till muntligt förhör föreslås ett tillägg till lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång av innehåll, att tilltalad, som i hovrätten åtnjuter fri rättegång och som personligen inställt sig vid muntligt förhör inför hovrätten, skall kunna erhålla gottgörelse av allmänna medel för inställelsen, där hovrätten finner sådan ersättning böra utgå. Ersättningen skall avse dels traktamentsersättning med högst fem kronor för varje dag som erfordras för resan och vistandet vid domstolen, dels ock resekostnad enligt lägsta reseklass i allmänna resereglementet. Ersättning skall dock icke utgå i annat fall än där den tilltalades hemvist är beläget på minst fem mils avstånd från hovrätts sammanträdesort. I detta sammanhang må erinras därom att i den till innevarande års riksdag avlåtna statsverkspropositionen förslagits att till kostnader, som enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av allmänna medel, för budgetåret 1936/1937 måtte anvisas ett förslagsanslag av 475,000 kronor eller 25,000 kronor mera än föregående budgetår. Vederbörande departementschef har därvid framhållit, bland annat, att ökad belastning av anslaget torde uppkomma därest muntliga förhör i hovrätterna komme att hållas i större utsträckning än nu skedde. Riksdagen har beviljat det begärda förslagsanslaget (riksdagsskrivelse nr 2).

Förevarande proposition innehåller vidare förslag om ändring i lagen den 19 juni 1919 angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad, innebärande att sådan person i likhet med vad som gäller vid rannsaking inför underrätt tillförsäkras biträde jämväl vid muntligt förhör i hovrätt. Då de nya särbestämmelserna om muntliga förhör i brottmål av lätt insedda skäl icke skola gälla i fråga om mål som fullföljts från konsularrätt, föreslås slutligen en formell ändring i lagen den 5 juni 1909 om konsularjurisdiktion.

De ifrågasatta lagändringarna äro avsedda att träda i kraft den 1 oktober 1936, d. v. s. den dag då hovrätten för Övre Norrland beräknas kunna börja sin verksamhet.

Det föreliggande förslaget angående vidsträcktare användning av muntliga förhör i hovrätt faller i huvudsaklig mån inom ramen för det nuvarande rättegångssystemet. Genom utsträckt användning av muntlighet torde vinnas ökad säkerhet i avgörandet, något som är av alldeles särskild betydelse i fråga om grövre brottmål. Muntligheten och den därmed förenade offentligheten lär vidare medföra den fördelen att allmänhetens förtroende för rättskipningen stärkes. Slutligen torde den ifrågasatta anordningen kunna tjäna såsom en förberedelse till den blivande rättegångsreformen.

Utskottet.

Mot den närmare utformningen av de särskilda bestämmelserna i lagförslagen har utskottet icke funnit anledning till erinran.

I fråga om åklagarrepresentationen i hovrätten har departementschefen anført, bland annat, att det borde övertäckas huruvida icke utom hovrättens förläggningsort bosatt landsfiskal, som kallas till muntligt förhör i tjänstemål i hovrätt, bör medges rätt till rese- och traktamentsersättning. Utskottet vill i anledning av detta yttrande allenast framhålla att det synes utskottet uppenbart att i angivna fall sådan ersättning bör utgå.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 17 april 1936.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, *Klefbeck*, *Svenson* i Eskhult, *Löfgren*, *Otto Wangson**, *Ekströmer* och *Verner Andersson**;

från andra kammaren: herrar *Linnér*, *Lindqvist*, *Nilsson* i Antnäs*, *Hedlund* i Östersund, *Olsson* i Rimforsa, *Olsson* i Mellerud*, *Johansson* i Bro och *Berg**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.